

شهریار از خان ننه تا همای رحمت/ غفلت از بعد دینی آثار بهجت تبریزی

روز ملی شعر و ادب بهانه ای است برای به یاد آوردن شاعری که ادبیات ایران زمین، کمتر مثل او را به خود دیده است، شهریار که شاید تک تک آثارش را بتوان شاهکاری ادبی دانست.

روز ملی شعر و ادب بهانه ای است برای به یاد آوردن شاعری که ادبیات ایران زمین، کمتر مثل او را به خود دیده است، شهریار که شاید تک تک آثارش را بتوان شاهکاری ادبی دانست.

از دور که می‌نگری، شاید در باورت هم نگنجد که اینجا ۴۰۰ شاعر و ادیب، آرام بر روی خاک محله سرخاب تبریز خفته‌اند، شعری که هرکدام در جای خود می‌توانند عنصر ادب و فرهنگ یک ملت باشند، شعری که نام هرکدام وزنه سنگینی در تاریخ ادبیات کشور محسوب می‌شود.

وارد مقبره الشعرا تبریز که می‌شوی، بسیاری از نام و چهره ادبا برایت آشناست، انگار که حداقل یک‌بار در طول عمرت هم شده، اشعارشان را گاه و بی‌گاه با خود زمزمه کرده‌ای اما در میان سیل عظیمی از نام‌ها و چهره‌های شعری مدفون شده، نگاهی تو را به سمت خویش می‌خواند، گویی که هنوز هم با همان لهجه شیرین خود و بادلی پر خون، آرام شعری را زمزمه می‌کند «آمدی جانم به قربانت ولی حالا چرا؟ بی‌وفا حالا که من افتاده‌ام از پا چرا؟»

کمی جلوتر می‌روی، آهسته بر روی سنگ مزارش نگاه که بیندازی، اسم سید محمدحسین بهجت تبریزی بر رویش حک شده، هرچند همگان وی را بانام شهریار می‌شناسند؛ شهریار که با داشتن طبع شعری و شاهکارهای ادبی، سبب شده تا روز ملی شعر و ادب را برای سالروز وفاتش برگزینند.

وجهه مذهبی اشعار استاد شهریار مغفول مانده است

بسیاری، شهریار را با چهره‌ای دلباخته و عاشق می‌شناسند و حتی برخی از شاعران دلیل محبوبیت ویژه این استاد را اشعار احساسی و عاشقانه در وصف معشوقه زمینی وی می‌دانند درحالی‌که طبق نظر شهریارشناسان، اشعار دینی استاد و همچنین وجهه مذهبی وی هیچ‌گاه درست تحلیل نشده است.

یکی از این ادیبان، علی حاجی بلند، استاد ادبیات دانشگاه‌های تبریز است که از محبوبیت استاد شهریار در سطح بین‌المللی می‌گوید و می‌افزاید: این شاعر حتی در زمان حیات نیز در عرصه جهانی شناخته شده بود و هم‌اکنون نیز دامنه شناخت وی در استان‌ها و کشورهای ترک‌زبان بسیار گسترده است و به همین خاطر می‌توان وی را شاعری ملی و بین‌المللی دانست.

وی ادامه می‌دهد: بارها و در طی مراسم‌ها و کنگره‌های مختلفی به بیان شخصیت استاد شهریار از جنبه‌های مختلف پرداخته شده اما هیچ‌گاه سعی چندانی برای معرفی چهره مذهبی و دینی این استاد بزرگ نکرده‌ایم.

حاجی بلند می‌افزاید: بسیاری از اشعاری که شهریار برای معشوق آسمانی و اهل بیت سروده است، به ناحق به معشوق زمینی وی ربط داده شده که برخی از قضاوت‌ها و برداشت‌های بد در خصوص اشعار استاد سبب بد شدن وجهه این شاعر بزرگ شده است درحالی‌که استاد شهریار را می‌توان یکی از شعرای متدین و پایبند ایران‌زمین دانست.

سیدی که مفاهیم عمیق دینی را از پدر روحانی‌اش فراگرفت

این نویسنده تبریزی چهره مذهبی و انقلابی استاد شهریار را مجهول دانسته و می‌گوید: قسمتی اعظمی از آثار شهریار متأثر از مسائل دینی است که اگر اشعار وی را به‌طور دقیق بررسی کنیم تأثیرپذیری این شاعر از قرآن را می‌توان به‌آسانی در بیشتر آثار یافت، از طرفی شهریار خود، سید و پدرش روحانی بوده و همین باعث شده تا این استاد بزرگ شعر و ادب از همان کودکی با مفاهیم دینی ناب آشنا شود.

وی از تسلط خوب استاد به نهج‌البلاغه و عشق خاص وی به حضرت علی (ع) می‌گوید و ادامه می‌دهد: شهریار اشعار زیادی در مورد حضرت علی (ع) و دیگر امامان دارد که تنها شاعران مرتبه‌سرا، این حجم از اشعار را در خصوص یکی از امامان سروده‌اند.

حاجی بلند از برخی کوتاه‌فکری‌ها در خصوص استاد انتقاد کرده و می‌گوید: حتی شعری از استاد در خصوص انتظار فرج داریم که متأسفانه برخی افراد دیدگاه‌های نادرستی در این میان وارد کرده و آن را به مسائل دیگری ربط داده‌اند که باید اعتراف کنیم که استاد شهریار در اثر این کوتاه‌فکری‌ها آسیب زیادی دیده است.

دوزبانه بودن شعرهای استاد شهریار در نوع خود بی‌نظیر است

نگاهی به اشعار تک‌تک شعری ایران‌زمین که بیندازی، نشانی حتی کوچک از شاهکارهای هنری و ادبی به مخاطب و شعر دوستان می‌دهند اما در این میان شاید برخی خصوصیات، شهریار را از دیگر شعرای معاصر و حتی قبل و بعد خود متمایز کرده است، خصوصیات که قضایی، نویسنده تبریزی در خصوص آن‌ها می‌گوید.

محمد قضایی، شاعر و نویسنده تبریزی در خصوص جایگاه ویژه استاد شهریار در ادب ایران‌زمین می‌گوید: این جایگاه را می‌توان با چندین دلیل موجه ثابت کرد که یکی از این دلایل، شعر گویی استان به دو زبان ترکی و فارسی و موفق بودن وی در هر دو زبان است.

این فعال عرصه فرهنگ استان، استاد شهریار را از جهاتی بی‌نظیر خوانده و ادامه می‌دهد: استاد شهریار هم دارای شعر ترکی و هم فارسی بوده و در هر دو مورد شاهکار آفریده و از این لحاظ نه تنها شاعری کم‌نظیر بلکه بی‌نظیر است. قضایی در خصوص دومین جنبه ممتاز این شاعر نیز می‌گوید: دومین جنبه ممتاز شهریار، ادبیات نو و کلاسیک وی است زیرا وی در هر دو سبک، شعر سروده و در هر دو شاهکار آفریده درحالی‌که شعرای قبل و بعد از استاد تنها در یکی از این دو سبک موفق بوده‌اند.

ردپای تفکر در اشعار عارفانه و عاشقانه استاد

وی ادامه می‌دهد: استاد شهریار در شعرهای خود تمامی موضوعات و سوزهای فردی و اجتماعی را بیان کرده و حتی در اشعار عارفانه و عاشقانه وی نیز می‌توان ردپای تفکر را دید.

فعال عرصه هنر استان در خصوص مباحث مطرح‌شده مذهبی در شعر استاد شهریار نیز می‌گوید: اشعار این استاد بزرگ شعر و سخن در مدح حضرت سیدالشهدا و حضرت علی (ع) به‌خوبی نشان‌دهنده شخصیت مذهبی وی است، همچنین اشعار شهریار در زمینه رعایت حقوق پدر و مادر نیز بسیار مشهور می‌باشد.

قضایی با اشاره‌ای به نام‌گذاری روز شعر و ادب به نام این شاعر می‌گوید: اگر بخواهیم دوباره روزی را مخصوص شعر و ادب کشور انتخاب کنیم به‌طور یقین استاد شهریار در اولویت خواهد بود زیرا شاخصه‌های برتری شعر این شاعر بزرگ چشمگیر است.

نگاه‌های کوتاه فکرانه در خصوص استاد شهریار همچنان ادامه دارد

کمتر کسی را می‌توان یافت که شعر «علی ای همای رحمت» استاد شهریار ورد زبانش نبوده و یا حداقل یک‌بار در طول عمرش این شاهکار ادبی را نشنیده باشد، شعری که سراسر نشان از محبت قلبی این شاعر متدین به مولای متقیان دارد و هم‌اکنون که سال‌ها از سروده شدن آن توسط استاد شعر و ادب می‌گذرد، جنبه‌های مختلف این شاهکار هنری برای شعر پُژو هان مشخص نشده است.

ابراهیم اقبالی، دبیر علمی کنگره بین‌المللی بزرگداشت استاد شهریار در تبریز است، کنگره‌ای که روزهای گذشته با تلاش حوزه هنری استان و در قالب بررسی نگاه دینی و مذهبی این شاعر بزرگ در تبریز برگزاری شد.

اقبالی اندیشه دینی استاد را همانند رشته نورانی می‌داند که اشعار مختلف وی را به هم وصل می‌کند و در ادامه می‌گوید: اگر می‌خواهیم دستی در شهریارشناسی داشته باشیم و اشعار وی را به‌خوبی بفهمیم و تجزیه کنیم باید در ابتدا بر روی شخصیت مذهبی وی تمرکز کرده و آن را تحلیل نماییم چراکه زیربنای تمامی اشعار استاد، مسائل مذهبی است.

استاد ادبیات دانشگاه تبریز از بعضی افکار نادرست نسبت به این شاعر بزرگ ادب سخن به میان آورده و می‌گوید: برخی بی‌انصافی‌ها نسبت به این شاعر شده که آثار این بی‌انصافی‌ها از زمان حیات استاد تاکنون ادامه داشته، از آن زمان‌هایی که شهریار را به خاطر اشعار انقلابی وی سرزنش می‌کردند تا هم‌اکنون که برخی نگاه‌های کوتاه فکرانه در مورد وی مطرح می‌شود.

قطب علمی شهریار شناسی باید در تبریز ایجاد شود

اقبالی با تأکید بر اینکه باید برای شناخت بیشتر شهریار قدم جلو بگذاریم، می‌گوید: شهریار شخصیتی نیست که به‌آسانی از کنارش رد شویم، این شاعر بزرگ می‌تواند به عنوان الگوی نسل‌های آینده ما مطرح شود به شرطی که شخصیت وی را همه جانبه موردبررسی قرار دهیم.

این نویسنده و شاعر تبریزی ادامه می‌دهد: در برخی شهرها، قطب‌های علمی برای شناخت مفاهیم فکری شعرا به وجود آمده که در شهر تبریز هم انتظار داریم این اقدام برای استاد شهریار در دانشگاه تبریز ایجاد شود که با ایجاد آن شاهد ادامه حرکت شهریار شناسی خواهیم بود.

شهریار، شاعری است که از همان کودکی با مفاهیم دینی بزرگ‌شده و گذشت زمان، درخت ایمان وی را پربارتر کرده که این را می‌شود با مقایسه اشعار جوانی و میان‌سالی این شاعر بزرگ به‌خوبی درک کرد و پختگی فکری شهریار را درگذر زمان، بیشتر بادل و جان احساس نمود.

شهریار، شاعری است که مثل وی را ادبیات ایران‌زمین شاید حتی به خود ندیده است، شاعری که باوجود همه شاهکارهای هنری که دارد، گاهی مظلوم واقع و قضاوت‌های ناصحیحی در مورد وی انجام‌شده است، دیدگاه‌هایی نادرست که نه تنها به شخصیت استاد شهریار بلکه به کل ادبیات ایران‌زمین آسیب‌زده است.

و چه خوب گفته است اخوان ثالث در وصف شهریار:

نازینا، تو همان پاک‌ترین پرتو جامی شهریارا تو همان دلبر و دلداری عزیز

ای بلای تو بجانم، که تو جانی و جهانی ای برای تو بمیرم، که تو تب کرده عشقی

خبرنگار: فائزه زنجانی